

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לחינוך תשע"ט 2018-19

למידה מקצועית של מורים, שנה"ל תשע"ט, 2 נ"ז

בהנחיית: ד"ר איילת בכר bechera@post.bgu.ac.il

שעות קבלה: שלישי 15-16, בתיאום מראש

סמסטר ב: ימי שלישי 16-18

תיאור הקורס ומטרותיו

מסגרות להתפתחות מקצועית של מורים מתוארות לעתים קרובות, הן ע"י המורים עצמם והן ע"י המחקר, כלא יעילות. הספרות המקצועית עשירה בעדויות תיאורטיות ואמפיריות המצביעות על דרכים לשיפור איכות ההוראה בבתי הספר. בתוך עושר זה, אנו מגלים גישות ומודלים ללמידה מקצועית של מורים הנשענים על הנחות יסוד ביחס ללמידה והתפתחות שלעיתים קרובות מתנגשות. ריבוי שכזה בהנחות יסוד הנמצאות בקונפליקט עלול להותיר את קובעי המדיניות וכותבי התכניות בבלבול וחוסר מיקוד בבואם לפתח תכניות להתפתחות מקצועית של מורים.

בקורס זה נבחן לעומק את המושגים של "התפתחות", "מקצועיות" ו-"למידה" בהקשר של עיסוק ההוראה, על מנת להתחקות אחר האפשרויות והאתגרים הגלומים במודלים ומסגרות שונים של למידה מקצועית של מורים. על בסיס בחינה משותפת זו נפעל לנתח בצורה ביקורתית תכניות ומסגרות להתפתחות מקצועית של מורים המיושמות בשדה ההוראה בישראל ובעולם, לעמוד על הפוטנציאל והקושי הגלומים בהן ונשאף לנסח עקרונות מובילים לפיתוח תכניות התפתחות מקצועית של מורים.

הקורס יכלול קריאה ודיון במאמרים, הצגה של תכניות לפיתוח מקצועי וניתוח שלהם לאור מושגי יסוד ותיאוריות שנלמדים בשיעורים.

יעדי הקורס:

הסטודנטים/ות יגדירו מושגים מרכזיים ביחס להתפתחות, מקצועיות ולמידה של מורים

הסטודנטים/ות יאפיינו מודלים שונים להתפתחות מקצועית של מורים ויצביעו על עקרונות מובילים במודלים אלו

הסטודנטים/ות ישוו בין מודלים שונים להתפתחות מקצועית של מורים ויסבירו את הדומה והשונה ביניהם

הסטודנטים/ות ינתחו מסגרות קיימות להתפתחות מקצועית של מורים על פי מסגרת מושגית או תיאורטית שנלמדה

מבנה הקורס ופעילויותיו

הקורס יכלול מספר מרכיבים:

בשעורים

דין במאמרים (תיאורטיים ומחקריים, באנגלית ובעברית).

הצגה של תכניות לפיתוח מקצועי של מורים (בישראל או בעולם)

ניתוח משותף של התכניות לפיתוח מקצועי של מורים לאור מושגי יסוד נבחרים

בבית

קריאת מאמרים: הסטודנטים מתבקשים לקרוא כל שעור לקרוא מאמר אחד בעברית או באנגלית. איכות הדיון בכיתה תלויה במידה רבה בקריאה המכינה לקראת השיעור. על כן, הסטודנטים מתבקשים לכתוב 2-3 שאלות שהתעוררו בהם במהלך הקריאה של כל מאמר (סך הכול לגבי 8 מאמרים) ולהעלות את שאלותיהם לאתר הקורס לפני השיעור.

הכנה של הצגת תכניות לפיתוח מקצועי של מורים (יתאפשר בזוגות לפי מספר הסטודנטים בקורס):

1. כל סטודנט/ית ת/יבחר תכנית לפיתוח מקצועי של מורים המיושמת בשדה ההוראה בישראל או בעולם. לשם כך, ניתן להיעזר במאגרים של האגף לפיתוח מקצועי במשרד החינוך, בתכניות המיושמות במרכזי פיסג"ה, מכללות להוראה ואוניברסיטאות, מרכזי מורים, תכניות הנסקרות במאמרים אקדמיים, תכניות המוצעות על ידי המגזר השלישי ועוד. לעיתים, יהיה צורך בפנייה אל מפתחי התכנית או האחראיים לה כדי להשיג את התכנים הרצויים. כמו כן, תכניות פנים בית ספריות של מנהלים או רכזים פדגוגיים/מקצוע גם יתאפשרו באישור המנחה.

2. הצגת מפרט התכנית בפני הכיתה תכלול מצגת/דפי מידע המתייחסים להיבטים הבאים-

- a. מפתחים, קהל יעד ומפעילים
- b. רציונאל
- c. מטרות ותוצאות רצויות
- d. תחום הלמידה המקצועית
- e. אפיון סטינג הלמידה (היכן, מי מנחה ומה תפקידו, מבנה הלמידה)
- f. אמצעי הלמידה העיקריים המופעלים בתכנית
- g. תוצרי הלמידה המתבקשים
- h. דרכי הערכה
- i. בחירה של מושג יסוד או תיאוריה לאורם כדאי לנתח את התכנית

עבודת סיכום (תתאפשר בזוגות בתנאי מספר מספיק של סטודנטים בקורס) – העבודה תכלול ניתוח מבוסס תיאורטית של התכנית אותה הציג/ה הסטודנט/ית בכיתה. הנחיות מפורטות יינתנו בהמשך.

דרישות והרכב ציון הקורס

משקל בציון הסופי

נוכחות בשעורים - חובה (היעדרויות לא מאושרות מעל המכסה המותרת עלולות להוביל לאי סיום הקורס. ככל הניתן, אנא הודיעו לי מראש במייל על היעדרותכם)

העלאת שאלות לחשיבה בעקבות קריאת מאמרים - 30 %
הצגת תכנית לפיתוח מקצועי של מורים לדין בשיעור - 30 %
עבודה מסכמת- 40 %
סה"כ – 100%

תכנית הקורס (יתכנו שינויים בהתאם לקצב ההתקדמות הטבעי של הלמידה בקבוצה)

הצגת תכנית בכיתה	מקורות (רשימה מורחבת)	נושא	מס שיעור
	<p>Berliner, D.C. (1986). In Pursuit of Expert Pedagogue. <i>Educational Researcher</i>, August /September, 5-13.</p> <p>----- (2001). Learning about and learning from expert teachers. <i>International Journal of Educational Research</i>, 35 (5), 463-482.</p> <p>Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. <i>Educational researcher</i>, 15(2), 4-14.</p>	<p align="center">היכרות ידע ומומחיות מקצועית של מורים</p>	1
	<p>אבדור, ש., רינגולד, ר. וכפיר, ד. (2010). רצף הכשרה והתפתחות מקצועית של מורים בישראל: רטוריקה מול שגרה מעורפלת. <i>דפים</i>, 49, 165-148.</p> <p>פישרמן, ש' ווייס י' (2011). "זהות מקצועית של מורים: המושג ומדידתו", <i>דפים</i> 51, 39-56.</p> <p>קרמר-חיון, ל'. (1992) התפתחות מקצועית של מורים - ניסיון להבהיר את משמעות המושג. עיונים בחינוך, 58/156-145.</p> <p>Conway, P.F. & Clark, C.M. (2003). The journey inward and outward: a re-examination of Fuller's concerns-based model of teacher development. <i>Teaching and teacher education</i>, 19(5), 465-482.</p> <p>Fessler, R. 1985. A Model for Teacher Professional Growth and Development. In: P.J. Burke and R.G. Heidelman, eds., <i>Career-long Teacher Education</i> (181-193).</p>	<p align="center">מודלים של התפתחות מקצועית של מורים</p>	2
	<p>אבדור, ש' (2015). השתלמות מורים היא רק תחילתה של דרך: ההקשר האישי וההקשר המערכתי בפיתוח מקצועי של מורים. דפים, 59, 263-231.</p> <p>Kyndt, E., Gijbels, D., Grosemans, I., & Donche, V. (2016). Teachers' everyday professional development: mapping informal learning activities, antecedents, and learning outcomes. <i>Review of educational research</i>, 86(4), 1111-1150.</p>	<p align="center">למידה פורמאלית ובלתי פורמאלית של מורים</p>	3
	<p>זילברשטיין, מ. (1998). הוראה רפלקטיבית: הבהרה קונספטואלית לתכניות הכשרה והשתלמות מורים. בתוך: זילברשטיין, מ' בן פרץ, מ' וזיו ש' (עורכים). רפלקציה בהוראה, ציר מרכזי בהתפתחות מורה (עמ' 42-15). מכון מופ"ת, האגף להכשרה ולהשתלמות מורים, משרד החינוך והתרבות.</p>	<p align="center">כלי הרפלקציה בלמידת מורים</p>	4

	<p>Day, C. (1993). Reflection: A necessary but not sufficient condition for professional development. <i>British educational research journal</i>, 19(1), 83-93.</p> <p>Farrell, T. S. (2012). Reflecting on reflective practice:(Re) visiting Dewey and Schön. <i>TESOL Journal</i>, 3(1), 7-16.</p> <p>Fox, R.K., Muccio, L.S., White, C.S., & Tian, J. (2015). Investigating advanced professional learning of early career and experienced teachers through program portfolio, <i>European Journal of Teacher Education</i>, 38(2), 154-179.</p>		
	<p>Grossman, P., Hammerness, K., & McDonald, M. (2009). Redefining teaching, re-imagining teacher education. <i>Teachers and Teaching: theory and practice</i>, 15(2), 273-289.</p> <p>Pianta, R. C., & Hamre, B. K. (2009). Conceptualization, measurement, and improvement of classroom processes: Standardized observation can leverage capacity. <i>Educational researcher</i>, 38(2), 109-119.</p>	גישות ללמידה של מורים: הגישה האסטרטגית	5
	<p>Kemmis, S., Heikkinen, H. L. T., Fransson, G., Aspfors, J., & Edwards-Groves, C. (2014). Mentoring of new teachers as a contested practice: Supervision, support and collaborative self-development. <i>Teaching and Teacher Education</i>, 43(0), 154-164.</p> <p>Korthagen, F., & Vasalos, A. (2005). Levels in reflection: Core reflection as a means to enhance professional growth. <i>Teachers and teaching</i>, 11(1), 47-71.</p>	גישות ללמידה של מורים: גישת הצמיחה האישית	6
	<p>היימן, ר. (2001) "מודל למחקר פעולה שיתופי כאמצעי לפיתוח מקצועי של מורים בבית הספר". בתוך: ר'זוובסקי, ת'אריאב וע'קינן (עורכות), <i>הכשרת מורים והתפתחותם המקצועית: חילופי רעיונות (עמ' 25-39) תל אביב: מכון מופ"ת.</i></p> <p>Fernandez, C. (2002). Learning from Japanese approaches to professional development: The case of lesson study. <i>Journal of teacher education</i>, 53(5), 393-405.</p>	גישות ללמידה של מורים: הגישה הקונסטרוקטיביסטית	7
	<p>Grossman, P., & Thompson, C. (2008). Learning from curriculum materials: scaffolds for new teachers? <i>Teaching and Teacher Education</i>, 24, 2014-2026.</p>	גישות ללמידה של מורים: הגישה הסוציו-תרבותית	8

	Kelly, P. (2006). What is teacher learning? A socio-cultural perspective. <i>Oxford review of education</i> , 32(4), 505-519.		
	<p>וולנסקי, ע. ומלמד ע. (2006). פיתוח מקצועי של מורים מגמות בינלאומיות (סקירה המוגשת למדען הראשי של משרד החינוך). אוניברסיטת תל אביב.</p> <p>Kennedy, M. (2016). How does professional development improve teaching? <i>Review of Educational Research</i>, 86 (4), 945-980.</p>	מסגרות לפיתוח מקצועי של מורים	9
	<p>Korthagen, F. (2017). Inconvenient truths about teacher learning: towards professional development 3.0. <i>Teachers and Teaching</i>, 23(4), 387-405.</p> <p>Orland-Barak, L., & Tillema, H. (2006). The 'dark side of the moon': A critical look at teacher knowledge construction in collaborative settings. <i>Teachers and Teaching: theory and practice</i>, 12(1), 1-12.</p> <p>Kwakman, K. (2003). Factors affecting teachers' participation in professional learning activities. <i>Teaching and teacher education</i>, 19(2), 149-170. Chicago</p>	המקום של הקשר ותרבות בלמידה של מורים	10
	<p>בוקק-כהן, י' (2016). קהילות למידה מקצועיות למורים. סקירת מידע (ל' יוספסברג בן-יהושע, עורכת). תל אביב: מכון מופ"ת.</p> <p>Owen, S. (2016). Professional learning communities: building skills, reinvigorating the passion, and nurturing teacher wellbeing and "flourishing" within significantly innovative schooling contexts. <i>Educational Review</i> , 68 (4), 403-419.</p>	קהילות למידה של מורים	11
	Warford, M. K. (2011). The zone of proximal teacher development. <i>Teaching and Teacher Education</i> , 27(2), 252-25.	תיווך של למידה מקצועית	12
	<p>Halai, A. (2006). Mentoring in-service teachers: Issues of role diversity. <i>Teaching and Teacher Education</i>, 22(6), 700-710.</p> <p>Richter, D., Kunter, M., Lüdtke, O., Klusmann, U., Anders, Y., & Baumert, J. (2013). How different mentoring approaches affect beginning teachers' development in the first years of practice. <i>Teaching and Teacher Education</i>, 36, 166-177.</p>	מקומה של ההדרכה בלמידה של מורים	13
		סיכום קורס והיערכות לעבודת הסיכום	14